

Stručni članak/

Professional Paper

Prihvaćeno: 26.1.2016.

Ines Visković

Osnovna škola Don Lovre Katića, Solin

PROJEKTNASTAVA KAO PODRUČJE UNAPRJEĐENJA KVALITETE ŠKOLE

Sažetak: *U traženju najboljih načina za ostvarivanje ciljeva nastave, jedno od mogućih didaktičkih rješenja pronalazimo u projektnoj nastavi. Ravitz i sur. (2012) opisuju projektnu nastavu kao koncept stvaranja uvjeta u kojima učenici mogu učiti složenija znanja i vještine koja su im nepohodna za život u 21. stoljeću. Ona predstavlja brojne izazove za učitelje i škole, a poteškoće na koje nailaze pri njezinoj implementaciji su brojne. Za učinkovito rješavanje problema implementacije projektne nastave u radu škole, neophodno je omogućiti učiteljima samovrednovanje nastavnog procesa. Samovrednovanje je proces koji sustavno prati, analizira i procjenjuje uspješnost rada kako bi se trajno unaprijedila kvaliteta i stvorilo poticajno radno okruženje. U ovom je radu prikazan primjer Školskog razvojnog plana, kao sastavnog dijela procesa samovrednovanja, kojim je projektna nastava definirana kao prioritetno područje unaprjeđenja rada škole i razvojnih ciljeva koji proizlaze iz njih.*

Ključne riječi: *implementacija projektne nastave, kvaliteta škole, projektna nastava, samovrednovanje, školski razvojni plan.*

1. Uvod

Društvena tranzicija, globalizacijski procesi, promjene sustava vrijednosti, tehnološki razvoj, informacijska revolucija koje mijenjaju paradigmu poučavanja i učenja, postavljaju pred škole nove i visoke zahtjeve. Potreba za promjenama tradicionalne škole proizlazi i iz stvaranja nove paradigme: poimanje života i svijeta iz više smjerova i filozofskih pogleda, gdje se mijenja i pedagoški način mišljenja, kao i ustroj škole od (pre)naglašenog spoznajnog (kognitivnog), prema socijalnim odnosima, demokratskoj participaciji i suradničkom učenju. Uloga učenika mijenja se prema aktivnijem stjecanju znanja, a uloga učitelja usmjerena je prema organiziranju, usmjeravanju, poticanju, praćenju i vrednovanju njihovog (zajedničkog) rada (Hrvatić i Piršl, 2007: 386). Kvaliteti nastave pridaje se veliko značenje zbog pretpostavljenog utjecaja koji kvaliteta nastave ima na učeničke ishode i postignuća. Jedno od ključnih obilježja suvremenog poučavanja vidi se kao postupno napuštanje predavačke (frontalne) nastave i uspostave metodičke raznolikosti (Bezinović, 2010).

2. Pojmovna, povijesna i teorijska polazišta projektne nastave

U traženju najboljih načina za ostvarivanje ciljeva nastave, jedno od mogućih didaktičkih rješenja pronalazimo u projektnoj nastavi. Da bismo mogli govoriti o projektnoj nastavi, neophodno se kratko osvrnuti na pojmovno određenje projekta.

Pojam projekta u hrvatskom jeziku ima više značenja. Naše zanimanje za projekte usmjereno je na one projekte koji se ostvaruju u školi ili u nastavi radi ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja, odnosno ciljeva učenja. Glavni subjekti u projektu su učenici i učitelji, a mogućnost kreiranja takve nastave i učenja imaju i ostali zaposlenici škole, roditelji i članovi lokalne zajednice. Za takve projekte rabimo izraz nastavni projekt ili projekt u nastavi (Matijević i Radovanović, 2011). Pojam projekta u didaktičkim radovima, Meyer (2002: 180) definira kao „zajednički pokušaj nastavnika i učenika da život, učenje i rad povežu tako da se društveno značajan i s interesima sudionika povezan problem zajednički obradi (=proces) i dovede do rezultata (=produkt) koji za sudionike ima uporabnu vrijednost. Pri tom se teži uravnoteženom odnosu između misaonog i tjelesnog rada“. Druga određenja pojma projekta koja se pojavljuju u stručnoj literaturi uključuju autentični sadržaj, autentično ocjenjivanje, podršku nastavnika, eksplicitne edukacijske ciljeve, suradničko učenje, zajednicu u kojoj se ili koja se istražuje, uporabu tehnoloških pomagala, izvanučioničku nastavu i multidisciplinarne teme (Cindrić, 2006).

Projektna nastava je model organiziran oko projekta koja se temelji na problemskoj nastavi u kojoj učenici istražuju i uče sadržaj na autentičan način (Thomas, 2000). Cindrić i sur. (2010) projektnu nastavu navode u okviru pojmovnog konstrukta nastavne strategije interaktivnog učenja i rada na projektu. Projektnu nastavu određuju kao kvalitetno opsežno planiranu i osmišljenu nastavu kojoj je cilj doći do spoznaja istraživanjem određene situacije na temelju interaktivnog učenja. Matijević i Radovanović (2011) govore o projektnoj nastavi u okviru sintagme nastave usmjerene na učenike. Kao didaktički izraz najbliže joj odgovara viši rodni pojam kojeg označujemo izrazom strategija. Neki autori projektnu nastavu opisuju kao koncept stvaranja uvjeta u kojima učenici mogu učiti složenija znanja i vještine koja su im neophodna za život u 21. stoljeću (Ravitz i sur., 2012). Iako su vješti učitelji oduvijek znali upotrebljavati bitne karakteristike nastavnog projekta, navedeni termin u terminologiji odgoja i obrazovanja pojavljuje se tek početkom 20. stoljeća. Utemeljuje ga John Dewey (1859.-1952.) u okvirima obrazovnog koncepta problem-metode. Njegove ideje razrađuje i materijalizira William Heard Kilpatrick (1871.-1965.) kao projekt-metodu. Kao predstavnici američkih pragmatista, smatrali su da učenici u školi moraju stjecati kompetencije koje će im biti potrebne u životu. Pojam projekta shvaćao se kao određene aktivnosti učenika koje se zasnivaju na biranju i planiranju, te se odvijaju u okolnostima koje su slične stvarnome životu, a ne radu u školi (Kilpatrick, 1918.; Žlebnik, 1962). Pod utjecajem konstruktivističke teorije, tijekom druge polovine 20. stoljeća, važnost nastavnog projekta i problemskog učenja ponovno se aktualizira u SAD-u i Europi. Opća određenja nastavnih ciljeva prema konstruktivističkim shvaćanjima usmjerena su na pružanje pomoći učenicima za razvijanjem sposobnosti samoodređenja i solidarnosti, suodlučivanje, povezanost poučavanja i učenja kao interakcijskog i socijalnog procesa. Posebna pozornost usmjerena je na učenje putem otkrivanja, smislenog učenja s razumijevanjem, na otvorenu nastavu usmjerenu na učenika i demokratski socijalni odgoj. Takvo učenje je u srži otkrivajućeg i smislenog, razumijevajućeg poučavanja, uz prakticiranje vježbanja i ponavljanja. Nastava je diskurzivno planirana i pripravljena, odnosno mora dolaziti do planiranja nastave s učenicima, do zajedničke kritike nastave, do nastave koja je orjentirane na učenika. Budući da je nastava uvijek odgovarajući društveni proces, postavljena je u smislu demokratskog društvenog odgoja (Gudjons, 1994; Kiper i Mischke, 2008). Dominantan pristup u suvremenom, pa tako i u hrvatskom obrazovanju, jest takozvani "učeniku usmjereni pristup", utemeljen u samom Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN, 87/2008). Ova paradigma proizlazi iz humanističkog "osobi usmjerenog pristupa" koji u središte pozornosti obrazovnog procesa postavlja učenika - svako pojedino dijete. Među brojnim

zagovornicima humanističkom pristupu obrazovanja ističe se Carl Rogers (1902.-1987.) koji razlikuje kognitivno (odnosi se na školsko znanje) i iskustveno (usmjereno na potrebe i želje učenika) učenje. Prema njegovom mišljenju svako ljudsko biće ima prirodnu potrebu za učenjem, a iskustveno učenje ekvivalentno je osobnom rastu i razvoju. Učenje će biti omogućeno kada učenik u potpunosti sudjeluje u procesu učenja i ima kontrolu nad onim što uči, kada je temeljeno na direktnom suočavanju s praktičnim, društvenim i osobnim problemima, a glavna metoda određivanja napretka i uspjeha u učenju je samovrednovanje (Rogers, 1983; prema Vizek- Vidović i sur., 2003).

3. Izazovi implementacije projektne nastave

S obzirom da se projektna i problemska nastava temelje na istom procesu, obje nastavne strategije u istraživanjima često se istovremeno proučavaju. Rezultati provedenih istraživanja upućuju na zaključke da projektna nastava:

a) Ima pozitivne efekte na razumijevanje sadržaja učenja i razvoja vještina za kritičko razmišljanje i rješavanje problema u suradničkom radu (Krajcik i sur., 1998; Toolin, 2004; Wilhelm i sur., 2008).

b) Doprinosi povećanoj učeničkoj motivaciji i aktivnosti za učenje. Na temelju klasificiranih istraživanja o projektnoj nastavi, Thomas (2000) navodi brojne prednosti projektne nastave:

- postiže se uravnoteženost znanja i mišljenja, a učenicima se omogućuje da uče na višoj razini misaonog i praktičnog rada;
- razvijaju se i podržavaju više kognitivne funkcije učenika (sposobnost rješavanja problema, sposobnost učinkovitog komuniciranja s drugima, sposobnost rukovođenja vlastitim radom);
- kod učenika se razvijaju navike mišljenja povezanih sa cjeloživotnim učenjem, odgovornog odnosa prema ljudskim pravima te njihovog osobnog i profesionalnog uspjeha;
- integriraju se kurikulumska područja, teme i resursi lokalne zajednice;
- načini procjene učeničkih postignuća temelje se na kriterijima koji se primjenjuju u realnom životu (odgovornost, postavljanje ciljeva, unaprijeđivanje kvalitete izvedbe);
- razvija se pozitivna, poticajna komunikacija, suradnja i socijalizacija među učenicima različitih dobnih skupina;
- usmjerenost na potrebe učenika prema različitim stilovima učenja i razvijanja vještina;
- povećava se aktivnost učenika u radu i podiže razina njihove motivacije za učenje (osobito kod onih učenika kojima je nastava dosadna ili se

tijekom nastave ponašaju nezainteresirano).

c) Predstavlja izazov učiteljima. Marx i suradnici (1997) utvrđuju poteškoće na koje nailaze učitelji u implementiranju projektne nastave:

- dugotrajnost projekta (projekt obično traje duže od predviđenog vremena);
- u razredu se osjeća nered (učitelji moraju istovremeno zadovoljiti potrebu učenika za vlastitom metodom učenja te održavanjem reda u razredu);
- učitelji ne mogu u dovoljnoj mjeri pratiti širenje informacija između učenika (učitelji često osjećaju potrebu kontroliranja širenja informacija);
- pravovremena procjena učitelja za pružanjem pomoći učenicima ili upućivanjem učenika na potpuno samostalno rješavanje problema (ponekad učitelji pretjerano ostavljaju učenicima slobode te im u nedovoljnoj mjeri pružaju povratne informacije);
- autentičnost procjene rada se teško oblikuje.

d) Predstavlja izazov školama. Iako je tema o školskim faktorima koji ometaju ili olakšavaju implementaciju projektne nastave među učiteljima vrlo popularna, istovremeno se ne može utvrditi aktualizacija ove teme u istraživačkom djelovanju. Edelson i suradnici (1999; prema Thomas, 2000) navode brojna praktična ograničenja koja su određena organizacijom rada škole (fiksirani i neadekvatni resursi), nemogućnost kreiranja fleksibilnog rasporeda kao i neodgovarajuća nastavna tehnologija. Listu ograničenja ili prepreka dopunjava Krajcik i sur. (1994), ističući kako zbog veličine i struktuiranosti razreda izrastaju mnogobrojni problemi pri implementaciji projektne nastave, a glavno ograničenje proizlazi iz kurikuluma koji je utvrđen na državnoj ili lokalnoj razini. Hertzog (1994; prema Thomas, 2000) utvrđuje probleme implementacije projektne nastave koji nastaju prvenstveno zbog fizičke organizacije škole, vremenskih ograničenja koja proizlaze iz stvarne potrebe učenika za učenjem i potrebe učitelja za vremenskim struktuiranjem nastavnog procesa (integriranje velikog broja nastavnih predmeta i područja koja bi trebala rezultirati učenju složenijih znanja kod učenika). Pri navođenju mogućih rješenja, koja mogu biti učiteljima i školi od značajne pomoći, Dopplett (2003) ističe nužnost preoblikovanja strukture rada u razrednim odjelima, uz kreiranje novih ideja za praćenje i vrednovanje individualnih/grupnih aktivnosti i rezultata projektne nastave. Kako bi što uspješnije implementirali projektnu nastavu, učiteljima su neophodna specifična znanja koja trebaju stjecati u okviru cjeloživotnog usavršavanja uz strukturnu potporu škole (Krajcik i sur., 1994; Toolin, 2004).

4. Projektna nastava kao proces samovrednovanja i razvojnog planiranja škole

S obzirom na svrhu projekt se dijeli se na procesni i produktni (De Zan, 1999:124). Svrha procesnog projekta je usvajanje i uvježbavanje metodologije izrade projekta, a unaprjeđivanje kvalitete planiranja i izvođenja projektne nastave moguće je ostvariti uspostavljanjem podržavajućeg školskog okruženja koje će omogućiti učiteljima samovrednovanje nastavnog procesa (Marx i sur., 1997). Tako bi učitelji u međusobno suradničkim odnosima i kroz procese dvosmjerne komunikacije mogli kontinuirano doprinosti promjenama u školi. Ideja proizlazi iz svijesti da društvo može napredovati i biti konkurentno jedino ukoliko je utemeljeno na dobrim školama koje odgovorno i kvalitetno obavljaju svoju društvenu misiju. Bezinović (2010) navodi kako je samovrednovanje proces koji sustavno prati, analizira i procjenjuje uspješnost rada, kako bi se trajno unaprijedila kvaliteta i stvorilo poticajno radno okruženje. Prvenstveno se provodi radi razvoja i unaprjeđivanja kvalitete škole, ukoliko se prikupljeni uvidi iskoriste kao dobra podloga planiranja razvoja. Za razliku od svakodnevnog razmatranja stanja i rješavanja problema koje nameće potrebu svakodnevnog (operacijskog) planiranja, samovrednovanje je važno jer nam pruža mogućnosti za dugoročnije (strateško) planiranje, odnosno planiranje dugoročnih promjena u dinamičnom, promjenjivom okruženju. Nakon temeljite analize i rasprave o brojnim područjima unaprjeđenja rada škole, u jednoj osnovnoj školi u Hrvatskoj nametnulo se pitanje kvalitete nastave (koliko je uopće dobra i učinkovita nastava, kako učenici postižu poželjne standarde znanja, razvijaju vještine i kompetencije, mogućnosti primjene oblika i metoda poučavanja). U takvom propitivanju implementacija projektne nastave određena je kao prioritetno područje razvoja škole. Formiran je školski tim za kvalitetu, sa svom što kvalitetnije primjene projektne nastave. Na razini škole prethodno su usuglašeni stavovi kakve osobine trebaju posjedovati članovi tima za kvalitetu (entuzijazam, organizacijske sposobnosti, stručne i komunikacijske kompetencije, kreativnost, poduzetnost, inovativnost i sl.). Cilj školskog tima za kvalitetu bio je prepoznavanje unutarnjih i vanjskih utjecaja koji posredno i/ili neposredno utječu na kvalitetu procesa planiranja, realizacije i vrednovanja projektne nastave. S obzirom da je SWOT-analiza postupak koji se često koristi u strateškom planiranju te se pokazuje kao upotrebljiva i korisna metoda, školski tim za kvalitetu odlučio se za provedbu ovog postupka. Primjenom metode SWOT- analize na uzorku od 53 sudionika (učitelji, stručni suradnici i ravnatelj) pokušalo se cjelovito vizualizirati školske faktore koji olakšavaju ili ometaju uspješnu implementaciju projektne nastave. Uloga školskog tima za kvalitetu bila je sudionicima detaljno objasniti postupak,

obrazložiti očekivane rezultate analize i odrediti vrijeme za popunjavanje SWOT-tablice. Sudionici su metodom slučajnog odabira bili raspoređeni u jednu od 12 grupa. U skladu sa SWOT-matricom (snage i slabosti/mogućnosti i opasnosti) grupe su dobile predložak-tablicu SWOT-analize te u grupnom radu iskazali svoje tvrdnje i ideje. Učiteljima je za izjašnjavanje bilo na raspolaganju dvadestak minuta, tijekom sjednice Učiteljskog vijeća. Na temelju iskazanih tvrdnji i ideja o projektnoj nastavi, rezultati su obrađeni od strane stručno-razvojne službe. Vrednovani i sažeti rezultati kao prednosti i nedostaci, mogućnosti i poteškoće s kojima se susreću pedagoški djelatnici škole pri implementaciji projektne nastave su:

- Analiza *prednosti (snaga)* projektne nastave: učenici rado sudjeluju u planiranju, realizaciji i vrednovanju projektne nastave i imaju mogućnost izbora sadržaja prema vlastitim željama i sposobnostima, učenici na zornim primjerima i u neposrednoj stvarnosti brže i lakše usvajaju nova i trajna znanja, objedinjavanje odgojne i obrazovne uloge škole, poticanje kreativnosti i aktivnosti kod učenika u nastavnom procesu, rad u opuštenijoj atmosferi uz dinamičnije odnose među učenicima, poticanje tolerancije i uzajamnog poštivanja, ostvaruje se otvoreniji odnos na relaciji učitelj-učenici, postiže se suradnja među učenicima različitih dobnih skupina, spremnost vanjskih suradnika na suradnju u projektnom zadatku, učenici su potaknuti i nadahnuti za stjecanje novih znanja, vrednovanjem procesa i rezultata rada projektne nastave stječe se uvid u kvalitetu nastave i smjernica za poboljšanja uvjeta rada u školi.
- Analiza *nedostataka (slabosti)*: fizička organizacija škole (nedostatak prostora), rad škole u dvije smjene, utvrđen i nefleksibilan raspored sati u predmetnoj nastavi, rad učitelja u više škola, školski prijevoz učenika, nekoordinacija učitelja razredne i predmetne nastave, podmirivanje financijskih troškova od strane škole, roditelja ili drugih subjekata, nedostatan broj „slobodnih“ učitelja (pratitelja) u školi za terenske projektne zadatke, rad u grupama s velikim brojem učenika, učenici i učitelji ponekad percipiraju projektnu nastavu samo kao oblik igre i zabave, učitelji nemaju dovoljno vremena za planiranje i realizaciju projektne nastave zbog strogo definiranog nastavnog plana i programa, administrativne poteškoće u vođenju pedagoške dokumentacije (razredne knjige).
- Analiza *razvojnih mogućnosti*: rad u manjim grupama uz mogućnost izbora većeg broja radionica, potpora projektnoj nastavi na razini cijele škole, pravovremeno planiranje za rad na projektu, jasno definiranje pravila škole za izvođenje terenske- projektne nastave, osposobljavanje učitelja za vrednovanje kvalitete projektne nastave, bolja suradnja i otvorenija

komunikacija među učiteljima predmetne i razredne nastave, predstavljanje rezultata projektne nastave (drugim učenicima i osoblju škole, roditeljima, vanjskim suradnicima), jasna pravila škole pri vođenju pedagoške dokumentacije o projektnoj nastavi, utvrđivanje promjena u školskom rasporedu za realizaciju projektne nastave tijekom suradničkih mjesečnih sastanaka, predstavljanje i publiciranje produkta projektne nastave.

- *Analiza zapreka (opasnosti):* materijalna potpora projektnoj nastavi zbog lošeg socioekonomskog statusa sve većeg broja učenika, nedostatak dodatnih prostora u školi (laboratoriji, školska kuhinja,...) i problemi u planiranju radova na rekonstrukciji školske zgrade, otežani uvjeti organizacije projektne nastave zbog školskog prijevoza učenika, nedostak suvremenih nastavnih medija i opreme za raznovrsne aktivnosti učenika.

Na Učiteljskom vijeću predstavljeni su rezultati SWOT-analize i otvorena rasprava o problemima i mogućim rješenjima. Definirane tvrdnje i ideje trebale bi biti podijeljene na područja koje škola ne može riješiti vlastitim nastojanjima i na ona koja su u potpunosti u nadležnosti škole, te se relativno lako mogu riješiti unutarnjim organizacijskim promjenama. Samovrednovanje započinje prikupljanjem podataka o vlastitom djelovanju, a SWOT-analiza je pokazala svoju iskoristivost i školi pomogla iskristalizirati goruća pitanja implementacije projektne nastave. Za daljnji smjer djelovanja škole nužno je predvidjeti brojne aktivnosti i metode za ostvarivanje cilja, nužne resurse, vremenik u kojem će se ciljevi ostvarivati, nadležna tijela i osobe koje će sudjelovati te mjerljive pokazatelje ostvarivanja ciljeva. U nastavku navodimo mogući prikaz dijela Školskog razvojnog plana škole (Tablica 1).

Tablica 1. - Školski razvojni plan

Prioritetno područje	Cilj: poboljšati kvalitetu implementacije projektne nastave
Metode i aktivnosti ostvarivanja ciljeva	<ul style="list-style-type: none"> -Organizirati samoanalizu pomoću samoevaluacijskog upitnika o kvaliteti nastave (projektne nastave) -Organizirati edukaciju za učitelje o projektnoj nastavi na temu: Što i kako ocjenjivati u projektnoj nastavi? -Izraditi vrijednosti i školska pravila za provedbu projektne (terenske) nastave, uz tiskanje priručnika -Organizirati satove razrednih odjela na temu: "Lista ideja i oblika predstavljanja rezultata projektne aktivnosti" -Organizirati cjelodnevno predstavljanje razrednih i školskih projektne događanja

Nužni resursi	Program rada stručne službe s učiteljima Sati razrednog odjela Učiteljska vijeća i Suradnički sastanci Sastanci Tima za kvalitetu
Datum do kojega će se cilj ostvariti	Tijekom školske godine
Nadležna tijela/ uključene osobe	Tim za kvalitetu Stručna služba Učiteljsko vijeće Učenici Vanjski suradnici Ostali djelatnici škole
Mjerljivi pokazatelji ostvarivanja ciljeva	-Postojanje vrijednosti i školskih pravila za provedbu projektne nastave -Publiciranje školskog priručnika „Izvođenje izvanučioničke, terenske i projektne nastave u OŠ kneza Mislava“ -Rezultati provedenih anketa za zaposlenike, učenike i roditelje

5. Zaključak

Pred hrvatskim je školstvom i pred svakom pojedinom školom velik izazov koji se svodi na aktivno traganje za načinima kako ostvarivati trajni razvoj. Sve veći pritisci i zahtjevi, s osobitim naglaskom na standardizirano testiranje, postavljene kriterije i povećanu odgovornost koja se odnosi na učitelje i školu, naglašavaju trend pokretanja škole u smjeru tradicionalnog poučavanja. S ciljem prevladavanja nedostatka tradicionalne nastave (zajedničkog poučavanja u velikim skupinama učenika u učionici), škole bi trebale organizirati zanimljivije, svestranije i učinkovitije pristupe učenju i poučavanju. Organiziranje samovrednovanja kao kolektivnog školskog procesa, uključivanje i ohrabivanje svih sudionika u iskazivanju svojih mišljenja i ideja, doprinosi zajedničkom napretku škole. U takvim okolnostima učiteljima su potrebna neka nova znanja i vještine koje im trebaju ponuditi fakulteti, udruge, agencije, članovi lokalne zajednice i ostali poslovni subjekti u okviru cjeloživotnog učenja i stručnog usavršavanja (Bradley-Levine i sur., 2010).

LITERATURA

1. Bezinović, P. (2010). Prikaz projekta-Samovrednovanje u osnovnim školama. U:P. Bezinović (ur.), Samovrednovanje škola. Prva iskustva u osnovnim školama (str. 53-117). Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje/Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
2. Bradley-Levine, J., Berghoff, B., Seybold, J., Sever, R., Backwell, S. i Smiley, A. (2010). What teacher and administrators „Need to know“ about project-based learning implementation. Paper presented at Annual Meeting of American Educational Research Association, Denver, Colorado, April, 2010.
3. Cindrić, M. (2006). Projektna nastava i njezine primjene u nastavi fizike u osnovnoj školi. *Magistra ladertina*, 1, 33-47.
4. Cindrić, M., Miljković, D. i Strugar, V. (2010). Didaktika i kurikulum. Zagreb: IEP-D2.
5. Dopplet, Y. (2003). Implementing and assessment of PBL in flexible environment. *International Journal of Technology and Design Education* 13. 255-272.
6. Gudjons, H. (1994). Pedagogija: temeljna znanja. Zagreb: Educa.
7. Hrvatić, N. i Piršl, E. (2007). Kurikulum pedagoške izobrazbe učitelja. U: V. Previšić (ur.), Kurikulum (str. 385-412). Zagreb: Školska knjiga.
8. Kilpatrick, W. H. (1918). The Project Method. *Teacher College Record*, 19, 319-335.
9. Kiper, H. i Mischke, W. (2008). Uvod u opću didaktiku. Zagreb: Educa.
10. Krajcik, J. S. , Blumenfeld, P.C., Marx, R. W. i Soloway, E. (1994). A collaborative model for helping middle grade science teacher learn project-based instruction. *The Elementary School Journal*, 94, 483-497.
11. Marx, R. W., Blumenfeld, P. C., Krajcik, J. S.. i Soloway, E. (1997) Enacting project-based science: Challenges for practice and policy. *Elementary School Journal*, 97, 341-358.
12. Matijević, M. i Radovanović D. (2011). Nastava usmjerena na učenika. Zagreb: Školske novine. Meyer, H. (2002). Didaktika razredne kvake. Zagreb: Educa.
13. Ravitz, J., Hixson, N. , English, M., i Mergendoller, J. (2012). Using project based learning to teach 21st century skills: Findings from a statewide initiative. Paper presented at Annual meetings of the American Educational Research Association. Vancouver, BC, April 16, 2012.
14. Thomas, J. W. (2000). A Review of Research on Project-Based Learning. Posjećeno 15. rujna 2012. na http://www.bobpearlman.org/BestPractices/PBL_Research.pdf.
15. Toolin, R. (2004). Striking a balance between innovation and standards: A study of teachers implementing project-based approaches to teaching science. *Journal of science Education and technology*, 13 (2), 179-187.
16. Vizek-Vidović, V, Vlahović-Štetić, V., Rijavec, M. i Miljković, D. (2003). Psihologija obrazovanja. Zagreb. IEP-VERN.
17. Wilhelm, J., Walters, K. i Sherrod, S. (2008). Project-based learning environments: Challenging perservice to act in moment. *Journal of educational Research*, 101 (4), 220-233.
18. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj školi (NN 87/2008).
19. Žlebnik, L. (1962). Opšta istorija školstva i pedagoških ideja. Beograd: Naučna knjiga.

PROJECT-BASED LEARNING - AREA OF IMPROVING THE QUALITY OF SCHOOL

Abstract: *In finding the best ways to accomplish learning goals one of the possible didactic solutions would be project-based learning. Ravitz et al. (2012) describe project-based learning as a concept that involves creating conditions which would help students learn more complex knowledge and skills vital for the life in the 21st century. This concept holds many challenges for both teachers and schools, and many issues arise in its implementation. The effective solution for the implementation problems of project-based learning in schools necessary involves self-evaluation of the teaching process. Self-evaluation is a process that systematically monitors, analyses and assesses the work performance in order to permanently achieve better quality and create a more productive working surroundings. This paper shows an example of a school development plan, as an integral part of the self-evaluation process, that defines the project-based learning as a priority area in improving the school processes and development goals which derive from them.*

Key words: *implementation of project-based learning, project-based learning, school development plan, self-evaluation, quality of school.*